

**Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky
Správa slovenských jaskýň, Liptovský Mikuláš**

**PROGRAM ZÁCHRANY
Jaskyňa Večná robota**

Spracoval: PAVOL STANÍK

Liptovský Mikuláš, 2017

1. Súčasný stav prírodnej pamiatky

1.1. Vyhodnotenie doterajšej ochrany chráneného územia

1.1.1. Východiskové údaje

a) Základné údaje

Podľa § 24 zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny (ďalej len „zákon“) sú všetky jaskyne na území Slovenska prírodné pamiatky. V jaskyniach platia osobitné zákazové ustanovenia, ktoré určuje § 24 ods. 4 a 5 zákona. Všetky jaskyne sú podľa Ústavy Slovenskej republiky vo vlastníctve štátu a Štátna ochrana prírody, Správa slovenských jaskýň ako odborná organizácia Ministerstva životného prostredia SR zabezpečuje starostlivosť a ochranu jaskýň na celom území Slovenskej republiky.

Večná robota (Rcis 2571) – jaskyňa sa nachádza v geomorfologickom celku Nízke Tatry, v podcelku Ďumbierske Tatry (časti Demänovské vrchy), v katastrálnom území obce Liptovský Ján. Vchod do jaskyne Večná robota je situovaný v sedle Na Predných (1555 m n. m.), medzi Krakovou hoľou a Zadným vrchom, v nadmorskej výške 1551,3 m. Objavil sa sondovaním na lúke vo svahu orientovanom do Čiernej dolinky. Z hľadiska vývoja sa jedná o fluviokrasovo-koróznou jaskyňu priepast'ového charakteru s vertikálnym priebehom v závalovej zóne dlhú 1337 m a hlbokú 330 m. V spodných častiach jaskyne tečie aktívny vodný tok Krakovka. Významná je hlavne zo štruktúrno-geologického, geomorfologického, hydrologického a biospeleologického hľadiska.

b) Podmienky ochrany

V zmysle § 24 ods. 4 zákona je **zakázaná činnosť** uvedená v bodoch nasledovne:

- a) vstúpiť alebo inak preniknúť do nej; zákaz sa nevzťahuje na vstup alebo iný prienik v súvislosti s výkonom štátneho dozoru alebo inej kontrolnej činnosti, s výkonom činnosti spojenej so zabezpečovaním odbornej starostlivosti o jaskyňu a jej ekosystémy, ak túto činnosť vykonáva alebo obstaráva organizácia ochrany prírody, na vstup do sprístupnenej jaskyne podľa odseku 15 a na vstup do verejnosti voľne prístupnej jaskyne podľa odseku 18,
- b) poškodzovať a ničiť chemickú a mechanickú výplň jaskyne, biotopy živočíchov a ostatné zložky a prvky jaskynného ekosystému,
- c) zbierať nerasty a skameneliny, archeologické nálezy, paleontologické nálezy a ich časti, chytať alebo usmrtiť živočíchov,
- d) vykonávať činnosť meniacu stav vodných tokov, jazier a miest presakovania zrážkových vôd,
- e) vykonávať technické geologické práce, banskú činnosť a činnosť vykonávanú banským spôsobom,
- f) skladovať alebo vyrábať priemyselné výrobky, poľnohospodárske produkty a iné materiály,
- g) táboriť, bivakovať alebo zakladať oheň,
- h) vpustiť alebo ustajniť hospodárske zvieratá alebo domáce zvieratá,
- i) organizovať telovýchovné, športové alebo kultúrno-výchovné podujatie, ako aj iné spoločenské podujatie prístupné verejnosti,
- j) znečisťovať podzemné priestory,
- k) rušiť pokoj a ticho,
- l) umiestniť stavbu,
- m) umiestniť reklamné alebo propagačné zariadenie, informačnú tabuľu neslúžiacu na ochranu jaskyne alebo robiť reklamu na vstup do nesprístupnenej jaskyne.

V zmysle § 24 ods. 5 zákona v jaskyni sa **súhlas** orgánu ochrany prírody vyžaduje na:

- a) zriadenie výskumnej stacionárnej stanice alebo výskumnej plochy,
- b) sprístupnenie a prevádzkovanie jaskyne alebo jej časti na kultúrno-výchovné účely, liečebné účely a na iné verejné sprístupnenie (ďalej len „sprístupnenie jaskyne“),
- c) vykonávanie prípravy alebo výcviku a s nimi súvisiacich činností ozbrojenými zbrojmí, ozbrojenými silami, v oblasti civilnej ochrany, Hasičským a záchranným zborom, horskou službou alebo zložkami integrovaného záchranného systému,
- d) inštaláciu alebo použitie zariadenia na svetelné a hlukové efekty, najmä na ohňostroj, laserové zariadenie, intenzívny svetelný zdroj, reprodukovanosú hudbu,
- e) nakrúcanie filmu.

Výnimky z podmienok ochrany:

Speleoklub Detva má platné rozhodnutie OÚŽP v Žiline č. 2015/031809-006/Dm zo dňa 23. 11. 2015 na speleologickú činnosť v krase Krakovej hole. Výnimka platí do 31. 12. 2020.

c) Charakteristika prírodných hodnôt

Po **geologickej a geomorfologickej** stránke rozložitý masív Krakovej hole spolu s masívmi Zadného vrchu, Benšovej a Škopova je tvorený tromi litotektonickými jednotkami: tatrikum, zložené z paleozoického kryštalinického fundamentu a mladopaleozoicko-spodno- až strednotriasovej obalovej sukcesie; fatrikum, superponované v podobe krížňanského príkrovu strednotriasového až vrchnokriedového obsahu, rozčleneného do dvoch nad sebou ležiacich šupín (digitácia Bystrej a digitácia Krakovej hole); hronikum, reprezentované dvomi superponovanými šupinami svarínskeho príkrovu (digitácia Zadného vrchu a digitácia Prísloupu) so stratigrafickým rozsahom spodný skýť až spodný karn.

Systém Hipmanových jaskýň, ktorého súčasťou je aj **jaskyňa Večná robota**, vznikol na zlomovom rozhraní medzi blokmi fatrických a hronických hornín; jej hlavná masa je vytvorená v 300 m hrubom súvrství gutensteinských vápencov a dolomitov. Na ich báze vystupujú v hrúbke 10 – 15 m horniny pravdepodobne šuňavského súvrstvia (vrchný skýť), oddelené bazálnou násunovou plochou od podložného krížňanského príkrovu, reprezentovaného 40 m hrubými ramsauskými dolomitmi (vrchný anis – karn). Pod ďalším príkrovovým rozhraním sa nachádza spodná šupina krížňanského príkrovu, v ktorom sa zistili jurské členy. Priepasťovitá jaskyňa hlboká 330 metrov a dlhá 1337 metrov je charakteristická vertikálnym priebehom v závalovej zóne až do hĺbky -330 m, kde sa spája so subhorizontálnou, mierne klesajúcou prietochnou jaskynnou vetvou Slnčná cesta, nadväzujúcou na dóm Petrova túžba s rozmermi 60 × 30 × 10 m, a stúpajúcou kompaktnou vetvou komínov nazývanou „vetva S“ spájajúcou Jarovu cestu – Jazerný dóm – Crnoluzky. Za závalom v blízkosti dómu Petrova túžba sa nachádza Veľký kaňon Starého hradu. Mohutná závalová zóna Večnej roboty má kompaktné priestory jedine v úseku Priepasť pod Homôlkou – Medúza a časti Ondříkov dóm vytvorenej v gutensteinských vápencoch na úrovni -60 až -130 metrov pod povrchom. V týchto častiach jaskyne je aj najväčšie zastúpenie sintrovej výzdoby reprezentované prevažne sintrovými nátekmi a kvapľami menších rozmerov. V najjužnejšom výbežku jaskyne, v Čiarkovej sieni, vystupuje paralelná porucha 160/76°, ktorá je zrejme hlboko založeným zlomom privádzajúcim hydrotermálne roztoky, o čom svedčia početné drúzy a kryštály kalcitu.

Spodnými časťami jaskyne preteká podzemná riečka Krakovka, ktorej vody vtekajú do jaskyne Starý hrad (časť Veľký kaňon) a následne na dno jaskynného systému. Pri farbiacich skúškach bolo dokázané hydrologické prepojenie týchto vôd s Vyvieračkou v Hlbokom v Jánskej doline.

Prevýšenie tohto hydrologického systému je skoro 900 m. V jaskyni bolo pozorovaných niekoľko zimujúcich jedincov netopiera veľkého (*Myotis myotis*).

1.1.2. Časový prehľad vykonaných opatrení

Práce na odkrývaní vchodu do jaskyne Večná robota sa začali v roku 1987 jaskyniarimi Speleoklubu Detva pod vedením Petra Hipmana. V roku 1996 sa jaskyniari dostali v skalných závaloch v hĺbke 70 m do prvých priepastí jaskyne modelovaných v gutensteiských vápencoch. V rokoch 1988 až 2000 jaskyniari zo Speleoklubu Detva vykonali niekoľko klimatických pokusov pomocou merkaptánu dokazujúcich prepojenie priestorov Večnej roboty s jaskyňou Starý hrad. V roku 2001 bola v jaskyni dosiahnutá hĺbka 307 metrov. V roku 2003 boli priestory jaskyne prepojené s jaskyňou Starý hrad, čím vznikol najhlbší jaskynný systém Slovenska hlboký 499 m.

1.1.3. Zhodnotenie súčasného stavu

Jaskyňa Večná robota je súčasťou najhlbšieho jaskynného systému Slovenska, Systému Hipmanových jaskýň. Slúži ako zimovisko netopierov a je miestom výskytu úzko endemických jaskynných foriem bezstavovcov. Jej priestory a ekosystém sú v pomerne stabilnom stave. Vchod do jaskyne je zavalený, čím je znemožnený vstup do jaskyne.

1.2. Faktory a príčiny ohrozenia chráneného územia

Vchod do jaskyne Večná robota je v súčasnosti zavalený. Vstupný zával sa v zimných mesiacoch 2017 zosunul do priestorov vchodu a znemožnil vstup do jej priestorov. Týmto je ohrozený ďalší výskum a prieskum jaskyne pre odborných vedeckých pracovníkov, ako aj dobrovoľných jaskyniarov.

1.3. Zhodnotenie vzťahu k územno-plánovacej dokumentácii regiónu a k dotknutým obciam

Územný plán obce Liptovský Ján a nevzťahuje sa na územie vchodu jaskyne.

2. Opatrenia na odstránenie príčin ohrozenia

2.1. V oblasti legislatívy

V súčasnosti nie je potrebná legislatívna úprava opatrení realizovaných v chránenom území.

2.2. V oblasti praktickej starostlivosti

Vchod do Večnej roboty je v súčasnosti zavalený, bez možnosti vstupu do priestorov jaskyne. V rámci opatrení navrhujeme vyťaženie závalu a zosunutých skál z priestorov vchodu a jeho stabilizáciu pomocou umelohmotných rúr v približnej dĺžke 5 metrov.

2.3. V oblasti monitoringu

Po vykonaných opatreniach zo strany ŠOP SR – Správy slovenských jaskýň, a to najmä v oblasti praktickej starostlivosti, je predpoklad, že v budúcnosti dôjde k zlepšeniu stavu poznania a ochrany celého ekosystému jaskyne Večná robota. Po realizácii opatrení navrhujeme jaskyňu monitorovať 1-krát mesačne dvomi členmi speleologickej strážnej služby.

2.4. V oblasti výchovy a spolupráce s verejnosťou

Je potrebné informovať verejnosť o hodnotách a zraniteľnosti tejto jaskyne. Túto činnosť môžu vykonávať odborní pracovníci Štátnej ochrany prírody ako aj členovia speleologickej strážnej služby.

2.5. Harmonogram opatrení (termíny, náklady a zodpovednosť za realizáciu)

Lokalita č.:	Názov:	Typ opatrenia:	Finančná čiastka a zdroj:	Rok realizácie:	Zodpovedná organizácia:	Poznámka:
1	Jaskyňa Večná robota	Spriechodnenie a stabilizácia vchodu jaskyne	8500 €	2018	ŠOP SR-SSJ	
	(Nízke Tatry, Demänovské vrchy)	2. Monitorovanie jaskyne a stavu uzáverov speleologickou strážnou službou	1200 € (600€/rok/2 strážcovia)	2018-2019	ŠOP SR-SSJ	Monitoring zabezpečený členmi speleologickej strážnej služby

3. Záverečné údaje

3.1. Použité podklady a zdroje informácií

Zákon NR SR o ochrane prírody a krajiny č. 543/2002 Z. z.

Bella, P. – Hlaváčová, I. – Holúbek, P. (2007). Zoznam jaskýň na Slovensku. Slovenské múzeum ochrany prírody a jaskyniarstva, Liptovský Mikuláš, 1–364.

Hipman, P. (1997). Prieepasť Večná robota, Spravodaj SSS, 13–20.

Hipmanová, E. (2001). ...a opäť o Večnej robote, Spravodaj SSS, 23–24.

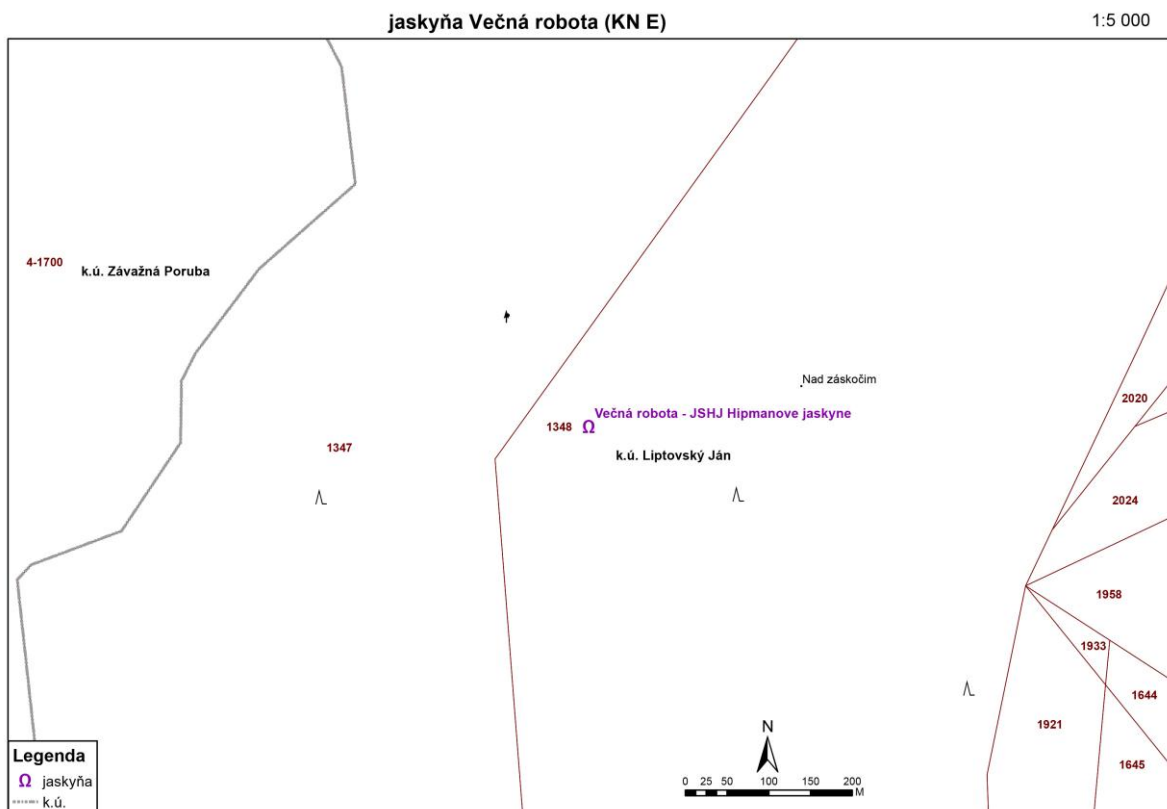
- Hipmanová, E. (2003). Systém Hipmanovej jaskyne konečne skutočnosťou, Spravodaj SSS, 3–5.
- Hipman, P. – Hipmanová, E. (2000). Podzemné Everesty.
- Vlček, L. (2011). Geologická stavba severných svahov Ďumbierskych Tatier a jej vplyv na tvorbu krasového fenoménu, Katedra geológie a paleontológie, Prírodovedecká fakulta UK Bratislava.

4. Prílohy

4.1. Mapa priestorového rozčlenenia chráneného územia s lokalizáciou navrhovaných zásahov podľa katastrálnych a lesníckych máp

4.2. Prehľad foriem vlastníctva podľa druhov pozemkov

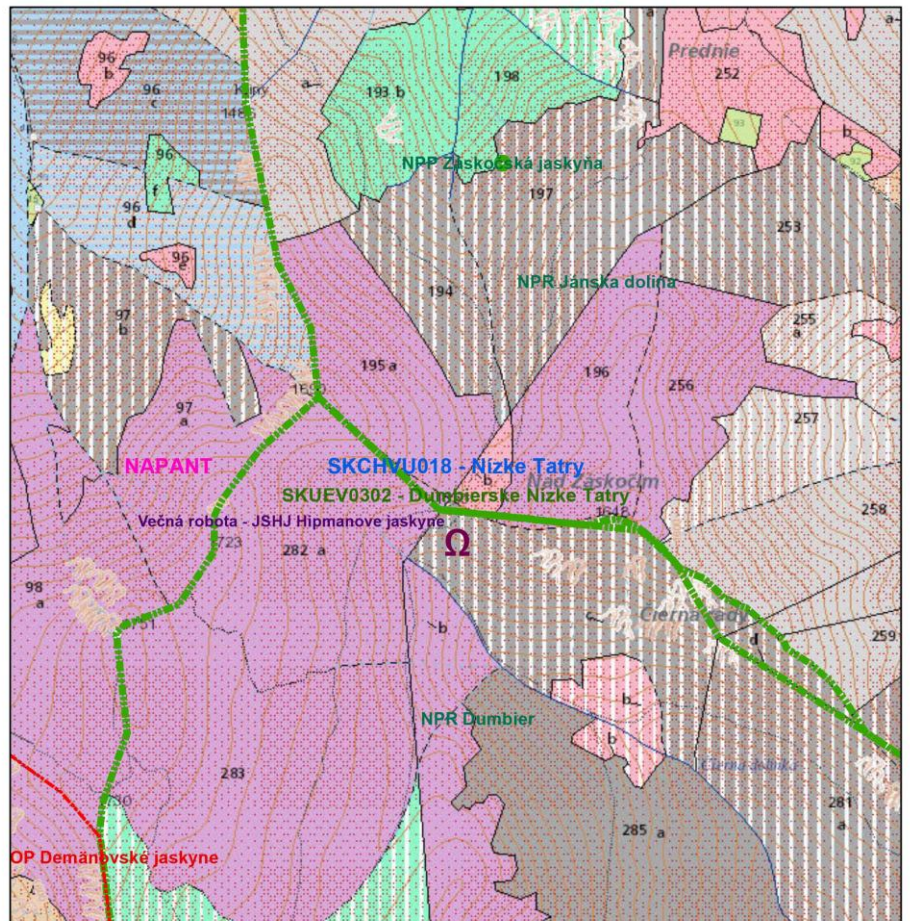
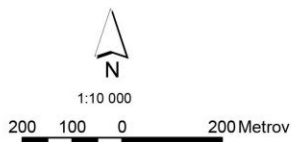
Jaskyne sú vo vlastníctve Slovenskej republiky a spravuje ich Štátna ochrana prírody, Správa slovenských jaskýň v Liptovskom Mikuláši. Vchod do jaskyne sa nachádza v katastrálnom území Liptovský Ján na pozemku KN C parc. č. 3642, druh pozemku – lesný pozemok, vlastník neevidovaný, resp. na pozemku KN E parc. č. 1348, LV 675, Výpis z listu vlastníctva priložený v prílohe č. 1.

Mapa lokalizácie
národnej prírodnej pamiatky
Večná robota

Legenda

- Jaskyne
- MCHU
- Natura 2000 CHVU
- Natura 2000 UEV
- národný park
- ochranné pásmo jaskýň

LHC Liptovský Ján

Mapový podklad: GKÚ Bratislava, NLC Zvolen